

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 55/2020-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Sabínou Hodoňovou, PhD., Mariánske námestie 31, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 38/2011 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 38/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je/bol účastníkom konania o určenie výživného na plnoleté dieťa na strane žalovaného. Konanie sa začalo podaním návrhu 28. februára 2011 a je/bolo na okresnom súde vedené pod sp. zn. 10 C 38/2011.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti predkladá podrobnú argumentáciu, v rámci ktorej predostiera procesné úkony v napadnutom konaní od podania návrhu na určenie výživného. Okrem iného uvádza, že vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd bol vo veci nečinný, podal 5. decembra 2014 ústavnú sťažnosť, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd rozhodol uznesením sp. zn. I. ÚS 216/2015 z 13. mája 2015 tak, že ústavnú sťažnosť odmietol. Sťažovateľ sa následne obrátil na Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý rozsudkom z 25. júla 2017 o sťažnosti sťažovateľa rozhodol tak, že Slovenskej republike uložil povinnosť zaplatiť mu z titulu nemajetkovej ujmy sumu 2 700 €.

Dňa 29. júna 2016 sťažovateľ podal v poradí druhú ústavnú sťažnosť, ktorou namietal porušenie svojho práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd rozhodol o tejto druhej ústavnej sťažnosti nálezom č. k. III. ÚS 614/2016-31 z 1. augusta 2017, ktorým vyslovil porušenie sťažovateľom označených práv a priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €.

Dňa 16. decembra 2016 okresný súd vydal rozhodnutie, ktorým zvýšil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa zo sumy 49,79 € mesačne na sumu 100 €, a *„Proti rozhodnutiu... podali obaja účastníci konania odvolanie.*

Okresný súd v Čadci sťažovateľovi odoslal dňa 6. apríla 2017 výzvu na vyjadrenie sa k odvolaniu splnomocnenej zástupkyne navrhovateľa.

Sťažovateľ sa k odvolaniu zo strany navrhovateľa vyjadril na výzvu Okresného súdu v Čadci v stanovenej lehote.

Splnomocnená zástupkyňa navrhovateľa podala dňa 11. septembra 2017 na Okresný súd v Čadci vyjadrenie k vyjadreniu sťažovateľa k odvolaniu, ktoré bolo podané dňa 18. mája 2017.

Okresný súd v Čadci zaslal dňa 23. októbra 2017 sťažovateľovi vyjadrenie splnomocnenej zástupkyne navrhovateľa a umožnil sťažovateľovi vyjadriť sa.

Krajský súd v Žiline vydal 28. decembra 2017 uznesenie, ktorým rozhodnutie Okresného súdu v Čadci zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd v Čadci dňa 13. februára 2018 zaslal sťažovateľovi predvolanie na pojednávanie, ktorého termín vytýčil na 15. mája 2018.“.

Okresný súd 29. júna 2018 vyhlásil vo veci rozsudok, ktorým zvýšil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa zo sumy 49,79 € mesačne na sumu 100 €, a teda „Po dvoch rokoch bolo vo veci vydané rozhodnutie totožného znenia ako rozhodnutie, ktoré bolo zrušené Krajským súdom v Žiline. Porušenie práva sťažovateľa tak naďalej trvá.“.

Sťažovateľ podal 23. júla 2018 v poradí tretiu ústavnú sťažnosť, ktorá bola uznesením ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 508/2018 zo 17. októbra 2018 odmietnutá z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, keďže pred podaním ústavnej sťažnosti bol vo veci vydaný meritórny rozsudok.

Sťažovateľ ďalej uvádza: „Od vydania uvedeného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky uplynul viac ako rok. Rozsudok Okresného súdu Čadca bol sťažovateľovi doručený až 21. septembra 2018, t. j. po 3 mesiacoch od jeho vyhlásenia.

Proti rozsudku podali obaja účastníci odvolanie... a navzájom sa k svojim odvolania vyjadrili...

Vo veci nebolo do dnešného dňa rozhodnuté.

Konanie bolo začaté 28. februára 2011 a do dnešného dňa trvá už takmer 9 rokov.“

4. Sťažovateľ si tiež uplatňuje právo na primerané finančné zadosťučinenie, odôvodňujúc ho tým, že prieťahy v napadnutom konaní mu spôsobili značnú právnu neistotu a tento stav právnej neistoty „nebol do dnešného dňa riadne odstránený a v danom prípade trvá už takmer 9 rokov“.

5. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Právo [REDAKOVANÉ] na prejednanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn.: 10C 38/2011 porušené bolo.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie vo výške 10 000,- EUR, ktoré mu je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania vo výške 346,26 EUR do 2 mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd

skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

9. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde je návrh na začatie konania neprípustný, ak sa týka veci, o ktorej už ústavný súd rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

11. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 389/09, III. ÚS 288/2016, II. 59/2019).

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie veci ústavným súdom

13. Sťažovateľ sa prostredníctvom podanej ústavnej sťažnosti domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní z dôvodu, že okresný súd doteraz v jeho veci nerozhodol.

14. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí rozsah a predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011, II. ÚS 660/2016).

15. Z petitu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „len“ postupom okresného súdu v napadnutom konaní, čím (jednoznačne) vymedzil aj predmet konania pred ústavným súdom. Sťažovateľ sa nedomáha vyslovenia porušenia svojich označených práv v súvislosti s rozhodovaním odvolacieho súdu.

III.1 K namietanému postupu okresného súdu do právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 614/2016-31 z 1. augusta 2017

16. Vychádzajúc z petitu ústavnej sťažnosti, ktorým je ústavný súd viazaný, sťažovateľ namieta postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 38/2011 od začatia konania. Ako to sám sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 614/2016-31 z 1. augusta 2017 vyslovil (rozhodnutie o druhej ústavnej sťažnosti, pozn.) porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní a sťažovateľovi priznal aj finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €, ako aj trovy právneho zastúpenia.

17. Keďže ústavný súd o predchádzajúcej ústavnej sťažnosti sťažovateľa už rozhodol, je táto ústavná sťažnosť v časti, ktorá sa týka obdobia posudzovaného v náleze, teda od začatia konania do právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 614/2016-31 z 1. augusta 2017, neprípustná. Ústavný súd ju preto v uvedenej časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

III.2 K namietanému postupu okresného súdu po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 614/2016-31 z 1. augusta 2017

18. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je predmetom tejto ústavnej sťažnosti posúdenie obdobia po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 614/2016-31 z 1. augusta 2017, ktorý nadobudol právoplatnosť doručením okresnému súdu 11. septembra 2017.

19. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010, III. ÚS 24/2010).

20. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je skutočnosť, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza z princípu, podľa ktorého ústavná sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok slúžiaci na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 317/05, II. ÚS 67/06, III. ÚS 355/2012). Ústavný súd preto v rámci svojej rozhodovacej činnosti (napr. IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 26/07, III. ÚS 41/07, II. ÚS 46/07, I. ÚS 96/07, II. ÚS 214/08) prezentuje už ustálený záver, že základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa poskytuje ochrana len vtedy, ak bola ústavná sťažnosť ústavnému súdu predložená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného základného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo.

21. Z uvedeného teda vyplýva, že ochrana základnému právu na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako i právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sa v konaní pred ústavným súdom poskytuje len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany k porušeniu označených práv ešte mohlo dochádzať alebo porušenie v tom čase ešte mohlo trvať (napr. III. ÚS 20/00, IV. ÚS 102/05, IV. ÚS 637/2013, II. ÚS 518/2014, II. ÚS 176/2019). Ak v čase, keď ústavná sťažnosť bola ústavnému súdu doručená, už nedochádzalo k porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej ústavnej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (napr. II. ÚS 55/02, IV. ÚS 223/2010, IV. ÚS 149/2018, II. ÚS 464/2018). Tento právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou ESĽP (Obluk proti Slovenskej republike, rozsudok ESĽP z 20. 6. 2006, č. 69484/01, body 62 a 63).

22. Vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, ako aj zo skutočností známych ústavnému súdu na základe podnetu na okresnom súde, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ podal

ústavnú sťažnosť, ktorou namieta postup okresného súdu v napadnutom konaní (9. decembra 2019, pozn.) v čase, keď vo veci už okresný súd rozhodol, a to 29. júna 2018, keď bol vo veci na okresnom súde vyhlásený rozsudok. Zároveň okresný súd vykonal všetky procesné úkony súvisiace s predložením veci odvolaciemu súdu. Z uvedeného zistenia teda vyplýva, že v ústavnej sťažnosti označený porušovateľ – okresný súd už v čase podania ústavnej sťažnosti nemohol porušovať označené práva sťažovateľa.

V neposlednom rade o podanom odvolaní proti rozsudku rozhodol Krajský súd v Žiline rozsudkom sp. zn. 8 Co 53/2019 z 30. septembra 2019, teda ešte pred podaním tejto ústavnej sťažnosti.

23. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v okolnostiach danej veci vykonal všetky do úvahy prichádzajúce úkony smerujúce k vydaniu meritórneho rozhodnutia a k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania ešte pred doručením tejto ústavnej sťažnosti. Pretože ústavný súd nezistil pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti existenciu takej príčinnej súvislosti medzi postupom okresného súdu v napadnutom konaní a namietaným porušením v ústavnej sťažnosti označených práv sťažovateľa (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorá by signalizovala možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, odmietol túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, o ďalších návrhoch sťažovateľa formulovaných v sťažnostnom petite nebolo potrebné rozhodnúť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu